

ZIKMUNDŮV POKLAD

PLACKOVACÍ PRÁCE

Michal „Králik“ Král

T. K. Průzkumník

2020

Úvod

Je jedno, jestli mají děti z výpravy zážitky pozitivní, nebo negativní. Důležité je, že jsou intenzivní, jak říkává jeden vedoucí z našeho oddílu. Tato práce popisuje výpravu „Zikmundův poklad“, která se pod mým vedením konala 25. – 27. 1. 2019 v okolí Jihlavy (a která splňuje úvodní citát). Program výpravy jsem připravoval s vědomím, že se jí zúčastní především starší děti (8. -9. třída) a že budou mít rozsáhlejší znalosti matematiky a geometrie. S sebou musí mít sirky (nebo zapalovač), rýsovací potřeby, polní lopatku a busolu. Tuto práci píši jakožto pomůcku (spíš však jako inspiraci) pro vedoucí, kteří si nevědí rady s programem na výpravu a chtějí připravit něco lepšího, než nemastnou neslanou procházku po okolí.

Příběh

Na začátku 15. století na hradě Rokštejně (12 km jihovýchodně od Jihlavy) vládl pán Zikmund z Valdštejna. Po smrti Jana Husa Zikmund přestoupil na kališnictví, a tudíž se jihlavským katolickým pánům stal trnem v oku. Jeho husitství mu ale nezabránilo v zájmu o alchymii, medicínu a kryptografii. Na šlechtice byl nebývale vzdělaný, uměl číst a psát a zval si na hrad učené mistry z Prahy, aby s nimi do pozdních nočních hodin disputoval o nejnovějších poznacích v naukách. Shromáždil nezvykle velkou knihovnu. Druhou největší v markrabství moravském! Díky jeho obchodům s hedvábím v Litevském velkoknížectví vytvořil poklad skládající se ze zlata, jantaru a dalších drahokamů. A ještě než Jihlavští vytáhli v roce 1421 na Rokštejn, stihl Zikmund odvézt na rodový hrad Valdštejn jeho sbírku knih, ale poklad odvézt nestihl, a tak ho dal ukrýt někde na svém panství. Jihlavští páni ho nechali žít pod podmínkou, že odejde z hradu a nechá ho pobořit. Ztráta jeho hradu ho psychicky zlomila a v lesích okolo říčky Brtnice se oběsil. Ještě před smrtí sepsal vodítka pro svého syna, který byl v tu dobu v Německu, jak se dostat k pokladu. Ovšem indicie se nikdy nedostaly rukou jeho následníka a Zikmundův poklad tak byl navždy ztracen. Nebo ne?

Uvedení příběhu dětem

Abych děti zajímavým způsobem nalákal na výpravu, vyhradil jsem si čas a na schůzky všech 4 družin našeho oddílu jsem přinesl dopis, adresovaný jeho synu Ulrichovi z Valdštejna a psaný Zikmundem těsně před jeho sebevraždou, ve kterém píše o ukrytém pokladu. Dal jsem dětem dopis pročíst a oznámil jsem jim, že 25. 1. vyrazím hledat poklad a kdo chce, může jet se mnou. Znění dopisu je následující:

23. září 1421, v Brtnici

Drahý Ulrichu,

už dva roky zuří vojna mezi kališníky a katolíky a mír se zdá být v nedohlednu. Jeden úplněk nazad se pánové z Jihlavy rozhodli se vytáhnout proti mému hradu. Určitě se jim zachtělo knihovny či pokladu. Knihy jsem naštěstí dal odvézt na Valdštejn, ale poklad zůstal na hradě.

Proto jsem poslal Soběslava, aby ho pod příkrovem noci schoval na utajené místo. Po jeho návratu na hrad si ve své komoře podřízl hrdlo, aby už nikdy nepromluvil. Nechť je Bůh jeho duši milostiv.

Když jihlavská vojska hrad oblehla, uviděl jsem na vlastní oči jejich převahu. Se zásobami bychom si vystačili na nejvýše tři dny. Se slzami v očích jsem byl nucen se vzdát. Nechali mě a poddané jít výměnou za opuštění a poboření hradu. Teď přebývám v Brtnici. Dno číše je mi jediným přítelem.

Aby ses k pokladu dostal, vytvořil jsem pro tebe vodítka. Budou na tebe čekat na Valdštejně. Sám je nerozluštíš, ale věřím, že si nějak poradíš.

Nevím, zda se ještě někdy shledáme.

S úctou a láskou,

Zikmund z Valdštejna

Lokalita a průběh

Výprava se odehrává na trase Vysoké Studnice-Bítovčice-Přímělkov-Rokštejn-Přímělkov-Luka nad Jihlavou-Vysoké Studnice. Děti dostanou ve Vysokých Studnicích indicie, psané Zikmundem z Valdštejna. Na začátku výpravy dostanou šest indicií (dvě získají v průběhu, tedy celkem osm). Podle získaných instrukcí půjdou děti po výše zmíněné trase až do Luk nad Jihlavou, kde naleznou poklad.

Předvýpravové přípravy

1. Zikmundův dopis

Vzal jsem starý zažloutlý papír a jeho okraje opálil nad svíčkou (abych jim dodal stereotypní středověký vzhled). Dopis jsem napsal obyčejným inkoustem a redisperem.

2. Indicie

Papíry jsou upraveny stejně jako u dopisu. Mají vzhled ruliček převázaných konopným provázkem a je na nich napsáno jejich pořadí římskými číslicemi (I - VIII). Všechny indicie podrobně popíšu níže. Ke 2. a 3. indicii, které se nesestávají pouze z psaného textu, na konci práce poskytnu jejich přibližný náskres.

3. Poklad

Poklad jsem vyrobil z krabice od vína. Obsah tvořili sladkosti. Na víku z překližky byla uhlem napsaná vzájemně protnutá písmena Z a V (bystrý čtenář určitě odhalí význam).

4. Umístění indicií a pokladu

Podle indicií se má poklad nacházet v Lukách nad Jihlavou na nejsvětějším místě (tedy v kostele). Domluvil jsem se s farářem z Luk, že nechá déle otevřený kostel, aby zde mohly děti hledat. Nic nenajdou, posléze půjdou za farářem a ten jim poklad vydá.

Poslední dvě indicie mají děti najít v truhličce na Rokštejně (více v oddíle o indicii č. 6)

Proto jsem týden před výpravou jel na Rokštejn, abych tam truhličku s indicemi ukryl a abych v Lukách předal poklad faráři.

Indicie

1. indicie

První indicii děti dostanou ve Vysokých Studnicích. Je na ní prostě napsáno:

„BĚŽ TAM, KDE SE NA RŮZNÉ STRANY ROZBÍHAJÍ CESTY NA BÍTOVČICE A LUKA. POMNI, ŽE POKUD UZŘÍŠ OBSAH VODÍTKA DŘÍVE NEŽ BYS MĚL, POKLAD NIKDY NENALEZNEŠ.“

Druhou větu jsem tam vložil jako obranu před chytráky, kteří by hned odpečetili poslední indicii.

Děti dojdou ke křižovatce u zemědělského družstva, kde se silnice rozděluje a utíká k výše zmíněným vsím.

2. indicie

Po rozbalení se objeví pouze směrová růžice a šifra napsaná podle Velkého polského kříže. Před začátkem pochodu jsem velmi důrazně a nápadně dětem připomněl, aby si s sebou nezapomněly vzít všechny 4 potřeby zmíněné v úvodu. Po chvíli někoho napadlo papír důkladně zahřát sirkami, a ejhle! Objevila se velká šipka ukazující vpravo. Nyní musí vyluštit šifru. Ta vypadá takto:

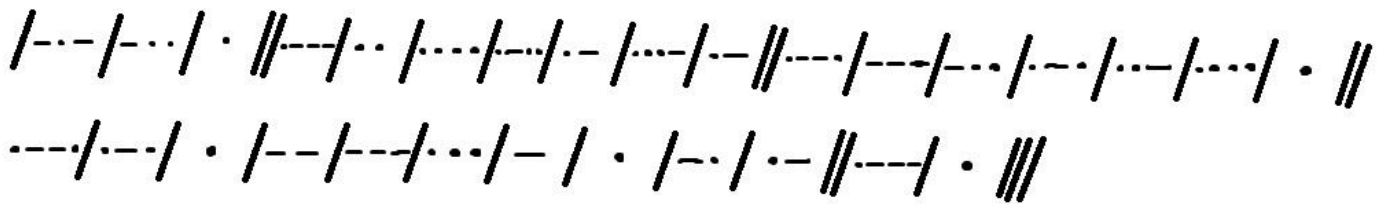

po rozluštění tedy „KOSTEL SV VITA“. Pomocí buzoly děti indicii zorientují. Nyní šipka ukazuje na ves Bítovčice. Správně usoudily, že tam musí najít kostel sv. Víta.

3. indicie

Hledání kostela chvíli zabralo, ale přece jsme se k němu dobrali. Další indicie je odpečetěna. Zjevuje se modrá čára se zákruty, vedle ní drobná šipečka ukazující vpravo, směrová růžice a opět zašifrovaný text, tentokrát v Morseově abecedě.

Text vypadá takto:

po vyluštění „KDE JIHLAVA PODRUHE PREMOSTENA JE“. Po zorientování plánu děti zjistí, že modrá čára nápadně připomíná tvar toku Jihlavy a šipečka směr toku. Děti odvodí, že cesta vede podél Jihlavy a tam, kde narazí na druhý most přes řeku, rozbalí další indicii (první most v Bítovčicích, druhý v Přímělkově).

4. indicie

U přímělkovského mostu je rozbalena další rulička. Pro tentokrát žádná šifra, ale několik záludných příkladů:

v \mathbb{R}^+

$$9x^2 + 5x - 4 = 0$$

$$87 + 15 - 7 + 5 + 31 + 18 + 13 - 87$$

$$\frac{5 \cdot 7 \cdot 2}{5} * \frac{3 \cdot 3 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2}{3} * \frac{1 \cdot 4 \cdot 2 \cdot 8}{2}$$

výsledky[1; 75; 10752]

Pod zadáním je napsáno toto:

2 VÝSLEDKY LICHÉ: PŘEKROČ MOST, BĚŽ PODÉL ŘEKY

2 VÝSLEDKY SUDÉ: BĚŽ PODÉL ŘEKY

AŽ PŘIJEŠ K DALŠÍMU MOSTU, OTEVŘI VODÍTKO

Pokud by děti úlohy špatně vypočítaly (dle výsledku můžete vidět, že správně je první možnost), akceptujte jejich rozhodnutí, ale, řekněme po 200 m, začněte jejich jistotu nahlodávat (je fajn dát dětem pocít, že rozhodují, ale málokdo chce jít zbytečně o několik kilometrů navíc).

Naše děti však úlohy vyřešily správně, a tak jsme pokračovali dál.

5. indicie

Cesta nás dovedla až k mostu přes řeku Brtnici. Čas na další vodítko:

„DUCH MÉHO KOMOŘÍHO SOBĚSLAVA STÁLE BLOUDÍ OKOLNÍMI LESY. ABYS UPOKOJIL JEHO DUŠI, POSTAV POMNÍK VYSOKÝ ALESPŇ NA TŘI LOKTY DOSPĚLÉHO MUŽE.

POKRAČUJ NA MŮJ HRAD.“

Tento úkol jsem zařadil, aby si děti odpočinuly od řešení úloh a užily si trochu zábavy při hraní s kameny a ledem.

6. indicie

Po odpečetění se objeví dlouhý a nepochopitelný text:

„VMÍÁT SVÁ AN HĚRDA. DÍAŠL VAOKDTÍ LÍEŽ V TIĚTŽŠI TURKOÍJNÚLHE, JŽEOH VYRLCOH JUSO PÁŘVÍOSPTU CAETS OD HURDA, OKBULO V PÍRMÍEZ HOOHRÍN HURDA A VDCOH OD PEACLÁ DOOHLÍN HURDA. HĚOND ŠÍTTĚS.“

Tuto šifru vymyslel já, není nijak těžká, ale hlavu zamotat dokáže. Její řešení je však jednoduché. Stačí číst „ob jedno písmeno“ a pak nazpět, opět „ob jedno písmeno“. Jako příklad si vezměme VMÍÁT. Aplikujme předchozí pravidlo a objeví se V-Í-T-Á-M. Rozšifrovaný text tedy zní:

„VÍTÁM VÁS NA HRADĚ. DALŠÍ VODÍTKA LEŽÍ V TĚŽIŠTI TROJÚHELNÍKU, JEHOŽ VRCHOLY JSOU PŘÍSTUPOVÁ CESTA DO HRADU, OBLOUK V PŘÍZEMÍ HORNÍHO HRADU A VCHOD DO PALÁCE DOLNÍHO HRADU. HODNĚ ŠTĚSTÍ.“

Dobrá, šifra je vyluštna (dětem luštění trvalo asi 10 minut). A co teď? V tu chvíli jsem jim předal archeologickou mapu hradu. Na naučných panelech u přístupové cesty do hradu zjistili vše potřebné a teď přišly na řadu rýsovací potřeby a znalosti ze školy. Po chvíli geometrického zápolení vzniklo něco takového (na konci práce). Pak nastala chvíle pro krokování a odhazování sněhu polní lopatkou. Nakonec byla truhlička s indiciemi nalezena.

Když jsem týden před výpravou na Rokštejně truhličku ukrýval, uvědomil jsem si dvě věci. Že kopání ve zmrzlé zemi není dobrý nápad a že těžiště se nachází v místě malé skalky. Tudíž jsem truhličku pouze zakryl kamením a sněhem.

Pro případ, že by si truhličku někdo odnesl jako suvenýr, sehnal jsem druhou schránku a vyrobil kopie indicií. Ještě před začátkem hledání bylo nutné překontrolovat, zda je truhlička na svém místě.

7. indicie

Rokštejn byl vynikajícím místem na oběd a koulovanou, ale už byl čas jít dál. V sedmém vodítku je napsáno toto:

„DALŠÍ ČÁST MÉHO PLÁNU. JDI DO VSI NA SEVEROSEVEROVÝCHOD. ZDE ZÍSKEJ OD DVOU PODDANÝCH U RYBNÍKA OBRÁZEK SLUNCE.“

Zde si měly děti procvičit jednání s cizími lidmi. Bylo zajímavé vidět, jak ti nejstarší získávali obrázky od manželského páru, zatímco mladší účastníci se koulovali na zamrzlém rybníce s jejich dětmi. Přesně kvůli takovýmto okamžikům se vyplatí jezdit na výpravu.

8. indicie

Po získání dvou sluncí se v osmém vodítku objevuje tato šifra:

„61P5CH M21 N2 4812H R6K3. B5Z 48 M5172. 2ZIM67 150. HL545J N2 N5J1V575J1IM MI175. PR8 M8ZN86 P8M8C V3HL545J MI17NIH8 1V275H8 M6Z5.“

Na druhé straně papíru je drobným písmem napsáno:

„SAYDEUTO“

Šifra je založena na principu šifry „BARONELIUS“ či „KOPRETINA“. V tomto případě plní roli slovo „SAYDEUTO“. Každé písmeno je očíslováno číslicí 1 – 8, tedy $\frac{SAYDEUTO}{12345678}$, a při psaní textu nenapíšete písmeno, ale příslušné číslo, např. AHOJ = 2H8J. Text tedy zní takto:

„USPECH MAS NA DOSAH RUKY. BEZ DO MĚSTA. AZIMUT 150. HLEDEJ NA NEJSVĚTĚJŠIM MISTE. PRO PRIPADNOU POMOC VYHLEDEJ MISTNIHO SVATEHO MUZE.“

Luštění dětem zabralo asi 5 minut. Pak museli zjistit azimut. Platí to samé, co u 4. indicie. Pokud špatně děti určí azimut, nechte je kousek jít, ale pak jejich důvěru nahlodejte.

Po pětakilometrovém pochodu zasněženými poli jsme dorazili do Luk. Dětem rychle došlo, že nejsvětější místo bude pravděpodobně kostel sv. Bartoloměje. Před vstupem do kostela bylo na místě děti poučit o chování v kostele. V kostele jsem jim nechal asi 5 minut na hledání pokladu. Samozřejmě nic nenašly. Děti si domyslely, že dotyčný „svatý muž“ je farář. Vydaly se tedy přes ulici na faru, kde zazvonili, vyšel farář a hledači pokladu se ho zeptali, zda nebyla v poslední době v kostele nalezena nějaká truhla, či bedna. Pan farář jim poklad předal a pak nás čekala už jen cesta do Vysokých Studnic.

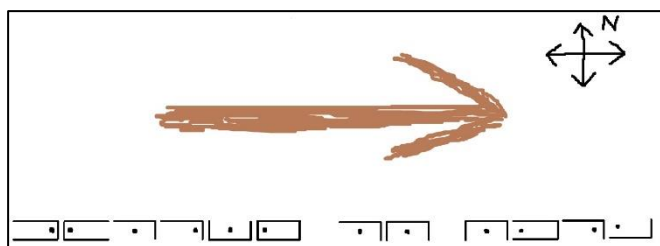
Závěr

Naše výprava je u konce. Doufám, že Vám moje práce v něčem pomohla, či Vás inspirovala. Mně osobně tato výprava ukázala, že stojí za to organizovat i výlety takto náročné, protože ještě dnes slyším účastníky, jak se smějí, když vzpomínají, jak jeden z nich spadl do potoka či jak počítali kvadratické rovnice psané ve sněhu. Tak Vaší výpravě zdar!

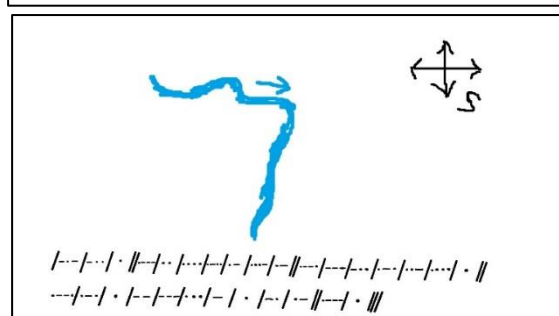
Přílohy a odkazy

Odkaz na trasu výpravy - <https://mapy.cz/s/repolegope>

Indicie č. 2

Indicie č. 3

Arch. mapa s trojúhelníkem

- 1) přístupová cesta do hradu
- 2) oblouk v přízemí paláce
- 3) vchod do dolního paláce

